

Minister
Zdrowia

ZPP.050.42.2024.MG
Warszawa, 12 lipca 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na interpelację nr 3420 w sprawie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się fentanylu oraz edukacji społeczeństwa na temat tego niebezpiecznego narkotyku, złożoną przez Pana Patryka Wichra oraz grupę Posłów na Sejm RP, zwracam się z uprzejmą prośbą o przyjęcie poniższych informacji.

W odpowiedzi na pytania nr 1 i 2 uprzejmie informuję, że W Polsce systematycznie monitorowana jest sytuacja zarówno w zakresie fentanylu jak i wielu innych, nowych substancji psychoaktywnych, które występują na scenie narkotykowej i stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego. Biorąc pod uwagę, że nowe substancje psychoaktywne pojawiają się nie tylko w Polsce, ale na całym świecie, monitorowanie może być skuteczne tylko wtedy, gdy opiera się na wymianie informacji pomiędzy wieloma krajami. Pozwala to przewidzieć nowe zjawiska oraz skuteczniej im przeciwdziałać.

Polska przynależy do Systemu Wczesnego Ostrzegania o Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SWO), który jest pierwszym z trzech etapów mechanizmu funkcjonującego w Unii Europejskiej zaprojektowanego po to, aby szybko wykrywać, oceniać oraz odpowiadać na zagrożenia związane z nowymi substancjami psychoaktywnymi. Celem funkcjonowania SWO jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji pomiędzy Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii w Lizbonie (od 1 lipca 2024 r. przekształcone w Europejską Agencję ds. Narkotyków), Krajowymi Systemami Wczesnego Ostrzegania, Europolem, Europejską Agencją Leków (EMA) oraz Komisją Europejską.

Ponadto w celu ograniczenia nadmiernej preskrypcji produktów leczniczych zawierających środki odurzające i substancje psychotropowe w lipcu 2023 r. zmieniono rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów kategorii 1 i preparatów zawierających te środki lub substancje, poprzez wskazanie, że recepta na preparat zawierający środek odurzający grupy I-N lub II-N, substancję psychotropową grupy II-P, III-P lub IV-P lub prekursor kategorii 1 jest wystawiana po uprzednim dokonaniu przez osobę wystawiającą receptę weryfikacji za pośrednictwem systemu, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1555, 2280 i 2705 oraz z 2023 r. poz. 650 i 1234) lub po zebraniu wywiadu od pacjenta, że ilość i rodzaj produktów leczniczych przepisanych pacjentowi na receptach wystawionych i zrealizowanych nie jest wystarczająca dla prawidłowego prowadzenia farmakoterapii. W przypadku wystawienia recepty na preparat zawierający ww. substancje w okresie stosowania tego preparatu, jego odpowiednika albo zamiennika, w dokumentacji medycznej opisuje się również przebieg weryfikacji (§ 7 ust. 2a), a w przypadku, o którym mowa w § 7 ust. 2b - zamieszcza się także informację, że od ostatniego zbadania pacjenta upłynęło nie więcej niż 3 miesiące.

Dodatkowo w dniu 17 czerwca 2024 r. Minister Zdrowia podpisał Zarządzenie dotyczące wprowadzenia obowiązku dla Centrum e-Zdrowia przekazywania ministrowi właściwemu do spraw zdrowia raportu dotyczącego recept na produkty lecznicze zawierające substancje psychotropowe i środki odurzające. Codzienne raporty są na bieżąco analizowane i w przypadku pojawienia się uzasadnionych podejrzeń co do możliwości popełnienia przestępstwa, MZ kieruje zawiadomienie do organów ścigania.

Zgromadzone przez Ministerstwo Zdrowia informacje wskazują, że:

- liczba realizowanych recept na opioidy w Polsce po spadku w okresie w okresie pandemii niemal powróciła do poziomów z 2019 roku. Uwzględniając prawdopodobny efekt zmniejszenia aktywności w wyniku pandemii, można stwierdzić, że liczba recept pozostaje stabilna. W okresie od stycznia do maja 2024 r. (ostatnie dostępne pełne miesiące w br.) zrealizowano 2,9 mln recept;
- liczba pacjentów przyjmujących po wywołanym pandemią spadku powróciła do wcześniejszego poziomu. W 2024, w okresie styczeń - maj, średnia miesięczna liczba pacjentów wyniosła 490 tys. i była wyższa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego o 0,7%;

- liczba lekarzy, których recepty na opioidy zrealizowano wzrosła. W 2024, w okresie styczeń - maj, średnia miesięczna liczba lekarzy wyniosła 57 tys. i była wyższa niż w analogicznym okresie 2019 roku poprzedniego o 7,1%;
- po zmianach w 2020 roku, które mogą wynikać z pandemii oraz z wprowadzenia e-recepty obserwujemy stabilizację liczby zrealizowanych recept na pacjenta oraz liczby opakowań na receptę;
- liczba realizowanych recept na fentanyl w Polsce systematycznie spada od 2019 roku. Inaczej niż w przypadku opioidów ogółem, liczba recept nie odbudowała się po spadku wywołanym pandemią. W okresie od stycznia do maja 2024 r. (ostatnie dostępne pełne miesiące w br.) zrealizowano 45 tys. recept;
- systematycznie maleje liczba pacjentów przyjmujących fentanyl. Średniomiesięczna liczba osób, na które zrealizowano receptę na lek zawierający fentanyl w okresie styczeń – maj bieżącego roku była o 21% niższa niż w 2019 roku i wyniosła 6 tys. osób;
- liczba lekarzy, których recepty na fentanyl zrealizowano ulega wahaniom, lecz trudno mówić o wyraźnym trendzie. W 2024, w okresie styczeń - maj, średnia miesięczna liczba lekarzy wyniosła 4,1 tys. i była niższa niż w analogicznym okresie 2019 roku poprzedniego o 7,5%;
- po zmianach w 2020 roku, które mogą wynikać z pandemii oraz z wprowadzenia e-recepty obserwujemy stabilizację liczby zrealizowanych recept na pacjenta oraz liczby opakowań na receptę. Jednak w 2024 roku obserwujemy spory spadek liczby recept na pacjenta o 3,2%.

Podstawowe dane o realizowanych receptach na fentanyl:

Rok	Liczba recept ogółem, tys.	Średnia miesięczna liczba recept, tys.	Liczba opakowań ogółem, tys.	Średnia miesięczna liczba lekarzy wystawiających recepty	Średnia miesięczna liczba pacjentów	Średnia liczba opakowań na receptę	Średnia liczba recept na pacjenta
2019	143,08	11,92	296,1	4,47	7,7	2,07	1,55
2020	133,36	11,11	286,52	4,4	7,25	2,15	1,53
2021	128,36	10,7	271,71	4,28	6,97	2,12	1,54
2022	127,47	10,62	269	4,43	6,92	2,11	1,53
2023	119,19	9,93	252,36	4,3	6,52	2,12	1,52
2024	50,71	8,45	106,72	3,92	5,77	2,1	1,46

Uprzejmie informuję, że organy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej (PIF), na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939), sprawują nadzór nad wytwarzaniem i obrotem m.in. środków odurzających i substancji

psychotropowych. Niemniej nadzór ten dotyczy wyłącznie legalnego obrotu. Tam, gdzie mamy do czynienia z nielegalnym wytwarzaniem, przetwarzaniem lub obrotem, właściwe są organy ścigania.

W odpowiedzi na pytanie nr 3, uprzejmie informuję, że podejmowane są systematyczne działania kierowane do grup szczególnie narażonych na podjęcie tych ryzykownych zachowań (osoby z tzw. grup ryzyka, użytkownicy substancji psychoaktywnych).

Posługując się typologią profilaktyki uwzględniając stopień ryzyka wystąpienia niepożądanego zachowania wśród grupy odbiorców, czyli podział profilaktyki na: uniwersalną, selektywną i wskazującą - nie należy stosować metod i treści dotyczących wąskiego grona odbiorców (selektywna/wskazująca) wobec ogólnej populacji/szerokiego grona, którego problem nie dotyczy (uniwersalna).

Działania edukacyjne realizowane w szkołach, czy w grupach osób w niskim stopniu narażonych na kontakt z tymi substancjami nie są więc w tym przypadku rekomendowane, ponieważ spowodować mogą wiele niepożądanych skutków. Dostępne informacje na temat zagrożenia jakie niosą ze sobą opioidy (w tym fentanyl), z których mogą korzystać terapeutyci, osoby pracujące z grupami ryzyka, oceniane są jako wystarczające, choć oczywiście będą aktualizowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Planowany jest w najbliższym czasie webinar dla osób pracujących w systemie uzależnień na temat zagrożeń związanych z fentanydami.

W odpowiedzi na pytanie nr 4 uprzejmie informuję, że programy profilaktyczno-edukacyjne powinny opierać się na skutecznych strategiach profilaktycznych (np. rozwijaniu umiejętności życiowych, rodzicielskich, budowaniu więzi ze szkołą, mentoringu), nie koncentrując się na pojedynczych zachowaniach ryzykownych, a raczej zajmując się przyczynami ich występowania. Programy takie są realizowane na szeroką skalę m.in przy wsparciu finansowym przez jednostki samorządu terytorialnego. Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom systematycznie wspiera i upowszechnia takie działania, szczególnie poprzez Programy Rekomendowane w Systemie Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, realizujące główny cel profilaktyki zachowań ryzykownych: przeciwdziałanie wystąpieniu zachowań ryzykownych zanim one się pojawią. Cel ten jest realizowany poprzez oddziaływanie na czynniki ryzyka (ograniczanie ich wpływu) oraz wzmacnianie czynników chroniących, przy zastosowaniu skutecznych strategii profilaktycznych i innych zaleceń zgodnych z międzynarodowymi standardami jakości.

Zalecenia Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z 2023 r., dotyczące opioidów/fentanylu nie wskazują na konieczność tworzenia nowych programów czy działań kampanijnych

zwiększających świadomość społeczną. WHO podobnie jak Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przeszeczności (UNODC) promują i zalecają wszystkim krajom, które podpisały międzynarodowe konwencje narkotykowe podjęcie działań zapewniających dostępność do środków odurzających i substancji psychotropowych pozostających pod międzynarodową kontrolą - do celów medycznych i naukowych a zapobieganie ich nielegalnemu wykorzystywaniu i nadużywaniu. Inne ważne rekomendacje WHO obejmują monitorowanie trendów dotyczących używania/zatruc opioidami, zapewnienie dostępu do leczenia, w tym leczenia substytucyjnego, programów ograniczania szkód oraz szczególną uwagę przywiązuje się do zapewnienia dostępności naloksonu oraz szkolenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej.

W odpowiedzi na pytanie nr 5 uprzejmie informuję, że działania są prowadzone m.in. przez Centralne Biuro Śledcze Policji (CBŚP) oraz Biuro Kryminalne Komendy Głównej Policji.

Platforma Empact to inicjatywa państw członkowskich UE w zakresie bezpieczeństwa mająca na celu identyfikację, priorytetyzację i przeciwdziałanie zagrożeniom stwarzanym przez zorganizowaną i poważną przeszeczność międzynarodową. Empact skupia szeroki zakres multidyscyplinarnych specjalistów z państw członkowskich i krajów trzecich w celu podjęcia konkretnych działań przeciwko siatkom przeszeczczym. Jednym z priorytetowych komponentów jest zwalczanie handlu narkotykami syntetycznymi/NSP. Przygotowany został Operacyjny Plan Działań platformy EMPACT NPS/Narkotyki Syntetyczne na lata 2024-2025. W ramach przedmiotowego planu CBŚP będzie realizować między innymi dwa działania skierowane na tematykę syntetycznych opioidów:

Działanie 1.3: Wspieranie wymiany informacji dotyczących zatruc, znaczących przejęć oraz kluczowych pośredników zaangażowanych w handel syntetycznymi opioidami do i z Europy.

Działanie 7.1: Opracowanie kampanii prewencyjnych podnoszących świadomość w zakresie kwestii szkodliwych skutków zażywania narkotyków syntetycznych - działanie to obejmuje przygotowanie i organizację corocznych (lata 2024-2025) kampanii prewencyjnych na poziomie Unii Europejskiej.

Kampanie prewencyjne finansowane będą ze środków EMPACT NPS/Narkotyki Syntetyczne w ramach projektu pn. „Crystal palace”, którego liderem jest CBŚP, a partnerami włoska Centralna Dyrekcja Antynarkotykowa oraz niderlandzka Policja Krajowa. Głównym celem projektu jest identyfikacja sieci przeszeczczych zaangażowanych w produkcję i handel NSP i narkotykami syntetycznymi w wymiarze globalnym.

W związku ze stale narastającym zagrożeniem powodowanym przez narkotyki syntetyczne Stany Zjednoczone podjęły działania dyplomatyczne mające na celu zwrócenie uwagi

wspólnoty międzynarodowej na problem, szeroką mobilizację poparcia politycznego i podjęcie działań w celu przeciwdziałania zagrożeniom dla zdrowia publicznego i bezpieczeństwa stwarzanymi przez narkotyki syntetyczne. Inicjatywa Sekretarza Stanu Anthony Blinkena pn. *Globalna Koalicja na rzecz Przeciwdziałania Zagrożeniom związanym z narkotykami syntetycznymi* ma na celu zgromadzenie grupy krajów w celu zwalczania zagrożenia ze strony narkotyków syntetycznych, w tym fentanylu. Globalna koalicja zdecydowała się na utworzenie siedmiu podgrup roboczych, które zapewniają możliwość wymiany wiedzy, doświadczeń i najlepszych praktyk między krajami i organizacjami międzynarodowymi. Grupy te mają także za zadanie formułowanie rekomendacji dla rządów i innych interesariuszy, a także identyfikowanie możliwości wsparcia technicznego. Eksperci z Polski uczestniczą w pracach podgrup: 1.2 (przedstawiciel CBŚP), 2.1, a także 2.2 (przedstawiciel Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom).

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/